

ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАНИЛЦУУЛГА

"Хянан шалгах түр хороо байгуулах тухай" Монгол Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл

Монгол Улс 1990 онд НҮБ-ын "Хүүхдийн эрхийн тухай конвенц", 2001 онд "Хүүхдийн хөдөлмөрийн тэвчишгүй хэлбэрүүдийг устгах тухай" Олон улсын хөдөлмөрийн байгууллагын 182 дугаар конвенц, 2002 онд "Ажил эрхлэх насны доод хязгаарын тухай" 138 дугаар конвенцод тус тус нэгдэн орж, 2003 онд "Хүүхдийг худалдах, биеийг үнэлэх, садар самуунд сурталчлахын эсрэг нэмэлт протокол", 2004 онд "Хүүхдийг зэвсэгт мөргөлдөөнд оролцуулахын эсрэг нэмэлт протокол", 2015 онд "Мэдээлэл хүргүүлэх журмын тухай нэмэлт протоколуудыг соёрхон баталсан.

Хүүхдийн эрхийн тухай НҮБ-ын Конвенц болон Монгол Улсын Хүүхэд хамгааллын тухай хуульд зааснаар "Хүүхэд хамгаалал" нь хүүхдийн эрх ашгийг нэн тэргүүнд тавих, хүүхдийн дуу хоолойг сонсох, хүүхдэд ээлтэй орчин бүрдүүлэх, тэгш хүртээмжтэй, ялгаварлан гадуурхахгүй байх, хүчирхийлэлгүй орчныг бий болгох зэрэг үндсэн зарчмуудад тулгуурладаг.

Монгол Улсын Их Хурал хүүхдийн эрхийг хамгаалах, дэмжих эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгохын тулд олон улсын гэрээ, конвенц болон Монгол Улсын Үндсэн хуульд нийцүүлэн Хүүхдийн эрхийн тухай хууль, Хүүхэд хамгааллын тухай хууль, Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хууль зэрэг холбогдох хууль, журмыг батлан хэрэгжүүлж байгаа нь хүүхдийн эрхийг хангах үндэсний тогтолцоог бүрдүүлэх суурь болсон юм. Улсын Их Хурлаас 2024 онд Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийг шинэчлэн баталж, уг хуулийн дагуу засгийн газрын тогтоолоор 833 хүүхэд, гэр бүлийн нийгмийн ажилтан ажиллахаар болсон зэргээр хүүхэд хамгааллын салбарт шинэчлэл хийгдсэн ч анхан шатны түвшинд хүүхэд хамгааллын үйлчилгээ шуурхай, хүртээмжтэй, хүрэлцээтэй байж чадахгүй байгаа "асуудал" байсаар байгааг олон судалгаа, тайланд дурдсанаас харж болох юм.

Сүүлийн арван жилд дэлхий дахинд хүүхдийн эрхийг хамгаалах, тэдний сайн сайхан байдлыг дэмжих чиглэлээр олон улсын болон үндэсний түвшний бодлого, арга хэмжээ эрчимжиж байна. Монгол Улсад ч хүүхдийн хөгжил, хамгааллын асуудал төр, засгийн анхаарлын төвд байж, эрх зүйн болон тогтолцооны үе шаттайгаар хэрэгжүүлж ирсэн. Гэвч бодит байдалд хүүхэд хамгааллын тогтолцооны уялдаа холбоо сул, мэргэжлийн хүний нөөц, төсөв, чадавхийн хүрэлцээ хангалтгүй, орон нутгийн ялгаа их байсаар байна.

7. Гэр бүлийн хүчирхийллийн дуудлага 2020 онд 31 мянга орчим байсан бол 2024 онд 44 мянга болсон;
8. Хүүхдийн эсрэг гэмт хэргийн тоо 2020-2024 онд 3,8 дахин өссөн;
9. Хүний бэлгийн эрх чөлөө, халдашгүй байдлын эсрэг гэмт хэргийн хохирогч хүүхдийн тоо 2020 онд 333 байсан бол 2024 онд 598 болж 1,7 дахин өссөн;
10. Хүүхдийн 108 утасны дуудлагын үйлчилгээний бүртгэгдсэн тохиолдлын тоо 2020 онд 7544 байсан бол 2024 онд 10821 болж 1,4 дахин өссөн;
11. Гэмт хэргийн улмаас хохирсон хүүхдийн тоо 2020 онд 1181 байсан бол 2024 онд 2936 болж 2,4 дахин тус тус өссөн;
12. Үе тэнгийн дээрэлхэлтийн бие махбодын 2808, сэтгэл санааны 3276 тохиолдол бүртгэгдсэн зэргээс харж болох юм.

Монгол Улсад Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохицуулах зөвлөлөөс ирүүлсэн мэдээллээр 2025 оны эхний 10 сарын байдлаар насанд хүрээгүй хүний эсрэг үйлдэгдсэн 1990 гэмт хэрэг бүртгэгдэж, тэдгээр гэмт хэргийн 1,587 буюу 79.7 хувийг хөнгөн, 403 буюу 20.3 хувийг хүнд гэмт хэрэг эзэлж, 70.4 хувь нь Улаанбаатар хотод, 29.6 хувь нь орон нутагт тус тус бүртгэгджээ. Түүнчлэн хохирсон нийт хүүхдийн 1,179 буюу 58.0 хувь нь 14-17 насны, 685 буюу 33.7 хувь нь 8-13 насны, 168 буюу 8.2 хувь нь 0-7 насны, 1,155 буюу 56.8 хувь нь эрэгтэй, 877 буюу 43.1 хувь нь эмэгтэй хүүхэд байна.

Хүүхдийн эсрэг үйлдэгдэж буй зөрчлийн 1,383 буюу 59.5 хувь нь хүүхдийн эрхийн хууль тогтоомж зөрчих, 414 буюу 17.8 хувь нь гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх хууль зөрчих, 152 буюу 6.5 хувь нь танхайрах, 126 буюу 5.4 хувь нь хүний биед халдах, 142 буюу 6.11 хувь нь замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль зөрчих, 107 буюу 4.6 хувь нь бусад зөрчил гэж тус тус мэдээлсэн.

Боловсролын яамны мэдээллээр 2024-2025 оны хичээлийн жилд ерөнхий боловсролын 886 сургуульд 7,939 хүүхэд хамгааллын багийн гишүүд ажиллаж, 748,378 суралцагчийн 58,055 буюу 7.8 хувь нь дунд-өндөр эрсдэлд өртсөн бөгөөд 16,117 суралцагч үе тэнгийн дээрэлхэлтэд өртөж байсан байна.

Хүүхэд, гэр бүлийн хөгжил, хамгааллын газраас гаргасан судалгаагаар хүүхдийн тусламжийн 108 дуудлагын утсанд жилд дунджаар 110,000 дуудлага ирдэг бөгөөд 2024-2026 оны хооронд үе тэнгийн дээрэлхэлт, гадуурхалттай холбоотой 2,300 дуудлага мэдээлэл бүртгэгдсэн байна.

Дээрх гэмт хэрэг, хүчирхийллийн мэдээллүүд нь хүүхдийн эрхийг хангах, хамгаалах тогтолцооны үр дүн, хэрэгжилт хангалтгүй байгаагаас хүүхдийн эсрэг гэмт хэрэг буурахгүй байгааг илтгэж байна. Тиймээс Хүүхэд хамгааллын тухай хуулийн хэрэгжилт, тулгамдсан асуудлыг тодорхойлох зорилгоор хянан шалгах түр хороо байгуулах шаардлагатай гэж үзэж байна.

ТӨСӨЛ САНААЧЛАГЧ